education

Department:
Education
North West Provincial Government
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

PROVINSIALE ASSESERING

GRAAD 10

REKENINGKUNDE V2
NOVEMBER 2024

PUNTE: 150

TYD: 2 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 9 baldsye, ‘n formuleblad en ‘n 8 bladsy-andwoordeboek.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

Lees die volgende instruksies aandagtig deur en volg dit noukeurig.

1. Beantwoord AL die vrae.
2. 'n Spesiale ANTWOORDEBOEK word verskaf waarin jy AL die vrae moet beantwoord.
3. ‘n Formuleblad met Finansiële Aanwysers is aan die einde van hierdie vraestel aangeheg.
4. Toon AL die bewerkings om deelpunte te verdien.
5. Jy mag 'n nieprogrammeerbare sakrekenaar gebruik.
6. Jy mag ‘n donker potlood of blou/swart ink gebruik om vrae te beantwoord.
7. Toon ALLE bewerkings tot EEN desimale punt, waar van toepassing.
8. Skryf netjies en leesbaar.
9. Gebruik die inligting in die tabel hieronder as 'n riglyn wanneer jy die vraestel beantwoord. Probeer om NIE daarvan af te wyk NIE.

VRAAG	ONDERWERP	PUNTE	MINUTE
1	Kontrole rekeninge en Rekonsiliasies	60	48
2	Vaste Bates	32	26
3	Kosterekeningkunde	32	26
4	Begrotings	26	20
TOTAAL		**150**	**120**

VRAAG 1: KONTROLE REKENINGE, REKONSILIASIES EN INTERNE BEHEERMAATREëLS (60 punte; 48 minute)

1.1 UPTOWN HANDELAARS

Die inligting het betrekking op UPTOWN HANDELAARS vir die periode geëindig 31 Oktober 2024. Die besigheid maak gebruik van ‘n 75% winsopslag op kosprys.

GEVRA:

1.1.1 Stel die korrekte Debiteurekontrole rekening op vir Oktober 2024 nadat al die foute en weglatings in ag geneem is. (16)
Let wel: Toon al die berekenigs om deelpunte te verdien.

1.1.2 Stel die korrekte debiteurelys op 31 Oktober 2024 op. (18)

1.1.3 Verduidelik waarom ‘n Debiteurerekonsiliasie belangrik is, gee TWEE redes. (4)

1.1.4 Behalwe vir regstelling van foute, watter ander transaksies kan deel vorm van Joernaalkrediete in die Debiteurekontrole rekening? (2)

1.1.5 Die eienaar, Mnr Dawson, is bekommerd dat die debiteure nie hul rekeninge betyds vereffen nie. Verduidelik DRIE prosedures wat in plek gestel kan word om te verseker dat die debiteure betyds betaal. (6)

INLIGTING:

Algemene Grootboek van Uptown Handelaars
Balansstaat rekeninge
Debiteurekontrole

2024 Okt	1	Saldo	a/b	98 650	2024 Okt	31	Bank en korting toegestaan	KOJ	277 480
	31	Verkope	DJ	194 610			Debiteureafslag	DAJ	1 500
		Diverse rekeninge	AJ	270			Diverse rekeninge	AJ	1 950
							Saldo	o/d	7 990
				288 920					288 920
Nov	1	Saldo	a/b	7 990					

Debiteurelys op 31 Oktober 2024	
Mdiniso	2 760
Twala	6 840
Nel	1 440
Ally	2 190
Vilakazi	3 830
	17 060

FOUTE EN WEGLATINGS

A. Die Debiteurekontrole rekening se openings balans was onderbereken met R2 000.

B. Die totaal kolom van die Debiteureafslagjoernaal was oorbereken met R350.

C. ‘n Faktuur vir R1 950, uitgereik aan Nel, was korrek hanteer in die Debiteurejoernaal, maar was oorgeboek na die rekening van Ally in die Debiteuregrootboek.

D. ‘n Kredietnota wat uitgereik was aan Mdiniso vir R350, was nie geboekstaaf nie.

E. ‘n EFO vir R1 500, ontvang van Nel ter volle vereffening van sy rekening van R1 650, was korrek geboekstaaf in die toepaslike joernaal. Die boekhouer het egter vergeet om die korting in Nel se rekening aan te teken.

F. ‘n Kredietnota vir R980 was korrek geboekstaaf in die Debiteureafslagjoernaal, maar was oorgeboek as ‘n faktuur in die rekening van Vilakazi.

G. Geen inskrywing is gemaak vir rente gehef van R260 op die agterstallige rekening van Twala nie.

1.2 **TIM HANDELAARS**

KREDITEUREKONTROLE REKENING

Die volgende inligting het betrekking op die rekeningkundige rekords van TIM HANDELAARS vir September 2024.

GEVRA:

Voltooi die Krediteurekontrolerekening vir die maand geëindig 30 September 2024. Saldeer die rekening aan die einde van die maand. (14)

INLIGTING:

Saldo van die Krediteurekontrolerekening op 31 Augustus 2024: R 75 280

Krediteurejoernaal

Krediteure-kontrole	Handelsvoorraad	Skryfbehoeftes	Herstelwerk	Diverse rekeninge
?	10 870	1 470	800	1 790

Krediteureafslagjoernaal

Krediteure-kontrole	Handelsvoorraad	Skryfbehoeftes	Herstelwerk	Diverse rekeninge
1 505	1 250	70	150	35

Kontantbetalingsjoernaal

Bank	Handels-voorraad	Skryf-behoeftes	Krediteure-kontrole	Korting ontvang	Herstelwerk	Diverse rekeninge
112 785	50 280	2 580	59 880	2 995	2 890	150

Algemenejoernaal

Algemene Grootboek		Debiteurekontrole		Krediteurekontrole	
Debiet	Krediet	Debiet	Krediet	Debiet	Krediet
7 655	7 655	280	250	1 200	85

60

VRAAG 2: VASTE BATES **(32 punte; 26 minute)**

OLYMPIC WINKELS

Die inligting het betrekking op Olympic Winkels vir die jaar geëindig 30 Junie 2024.

GEVRA:

2.1.1 Beskryf die historiese koste beginsel met betekking tot vaste bates deur ‘n voorbeeld te verskaf van hoe die beginsel toegepas word. (2)

2.1.2 Noem die AARP-beginsel wat van toepassing is by die boekstawing van waardevermindering op vaste bates. (2)

2.1.3 Verduidelik TWEE interne beheermaatreëls wat die eienaar van die besigheid kan implimenteer om die vaste bates te beskerm. (4)

2.2 Bereken die ontbrekende bedrae in die Vaste bate aantekening van Olympic Winkes op 30 Junie 2024. (24)

INLIGTING:

	Grond & geboue	**Voertuie**	**Toerusting**
Drawaarde: begin van die jaar	*****	240 000	**2.2.6**
Kosprys	**2.2.1**	550 000	450 000
Opgehoopte waardevermindering	-	**2.2.3**	(180 000)
Bewegings			
Toevoegings	**2.2.2**	**2.2.4**	****
Waardevermindering	-	**2.2.5**	**2.2.7**
Drawaarde: einde van die jaar			
Kosprys	1 300 000	700 000	*****
Opgehoopte waardevermindering	-	*****	*****

ADDISIONELE INLIGTING:

(i) ‘n Faktuur is gedurende die jaar van Builders Suppliers ontvang vir die volgende:

Nuwe stoorkamer	R450 000
Herstelwerk aan die bestaande gebou	R 20 000
	R470 000

(ii) ‘n Nuwe voertuig is op 1 November 2023 kontant aangekoop.

(iii) Waardevermindering op voertuie word bereken teen 20% per jaar op die kosprys.

(iv) Waardevermindering op toerusting word bereken teen 10% per jaar op die verminderende saldo metode.
Nuwe toerusing met ‘n kosprys van R18 600 is op 31 Desember 2023 op krediet aangekoop. Die transaksie is nog nie geboekstaaf nie.

32

VRAAG 3: KOSTEREKENINGKUNDE **(32 punte; 26 minute)**

3.1 **VERVAARDIGINGSKONSEPTE**
Kies die beginsel uit KOLOM B wat by die verduideliking in KOLOM A pas. Skryf slegs die letter (A–E) langs die vraagnommers (3.1.1 tot 3.1.5) in jou ANTWOORDEBOEK neer. (5)

	KOLOM A	KOLOM B
3.1.1	Hierdie koste bly dieselfde. Dit verander nie soos die produksie van eenhede toe of afneem nie.	A Direkte Arbeid
3.1.2	Alle koste wat nie direk betrokke is in die vervaardiging van produkte nie.	B Primêre koste
3.1.3	Die totale koste wat direkte material en direkte arbeid insluit.	C Vaste koste
3.1.4	Die salarisse van personeel wat direk betrokke is in die vervaardiging van goedere.	D Indirekte Arbeid
3.1.5	Die koste van die salaris van die fabriek se skoonmaker.	E Vervaardigings Bokoste

3.2 Dan Sithole vervaardig en verkoop hout meubels uit palette. Die verkoopprys per bank is R 2 500. Hierna volg 'n opsomming van al sy kostes vir Oktober 2023. Hy het 500 banke vervaardig gedurende Oktober 2023.

GEVRA:

Bereken:

3.2.1 Direkte materiaalkoste per bank. (4)

3.2.2 Totale vervaardigings bokoste vir Oktober 2023. (5)

3.2.3 Totale produksiekoste vir Oktober 2023 indien 500 banke vervaardig word. (7)

3.2.4 Produksiekoste per eenheid. (3)

3.2.5 Wat is die winspersentasie wat Dan verdien in Oktober 2023, indien 'n bank verkoop word vir R2 500 elk? (4)

3.2.6 Verduidelik die verskil tussen vaste koste en veranderlike koste. (4)

INLIGTING:

Koste per bank	
Hout per bank	R500
Spykers per bank	R20
Verf per bank	R50
Lone per voltooide bank	R1 000
Koste per maand	
Salaris van die fabrieksvoorman	R5 000
Huur van die fabriek	R8 000
Water en elektrisiteit van die fabriek	R2 500
Indirekte materiaalkoste	R 500

Kopiereg voorbehou

VRAAG 4: BEGROTINGS (26 punte; 20 minute)

4.1 KONSEPTE

Kies die korrekte term uit dié wat tussen hakkies gegee word. Skryf slegs die woord(e) langs die vraagnommers (4.1.1 tot 4.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer. (5)

4.1.1 ‘n (Kapitaal/Kontant) begroting is ‘n staat van geskatte ontvangstes en batalings vir ‘n spesifieke tydperk.

4.1.2 ‘n (Kapitaal/Kontant) begroting is ‘n vooruiskatting van toekomstige besteding op vaste bates.

4.1.3 ‘n (Kort-/Lang-) termyn begroting is ‘n begroting wat voorberei word vir ‘n 3 tot 6 maande tydperk.

4.1.4 (Begrotingsrede/Belasting) is die grootste bron van inkomste vir die regering.

4.1.5 (Surplus/Tekort) ontstaan wanneer die sluitingsaldo van die kontantbegroting positief is.

4.2 Verduidelik kortliks waarom dit belangrik is vir ‘n besigheid om ‘n begroting op te stel. (2)

4.3 Wat is die hoofdoel van ‘n kontantbegroting? (2)

4.4 Noem TWEE items wat nie in die kontantbegroting sal verskyn nie. (2)

Kopiereg voorbehou

4.5 **TULANI WINKES**

GEVRA:

Bereken die ontbrekende getalle vir April en Mei 2024 gemerk 4.5.1 tot 4.5.7. (15)

INLIGTING:

KONTANTBEGROTING VIR DIE PERIODE APRIL TOT MEI 2024

ONTVANGSTES	**April**	**Mei**
Kontantverkope	297 000	**4.5.1**
Huur inkomste	15 000	15 000
Totale ontvangstes [A]	**312 000**	**4.5.2**
BETALINGS		
Kontant aankope van handelsvoorraad	198 000	207 900
Salarisse	**4.5.3**	64 949
Advertensie	2 000	2 000
Onttrekkings	4 000	4 800
Diverse uitgawes	22 100	**4.5.4**
Verband betalings	16 300	16 300
Nuwe toerusting	-	15 000
Totale betalings [B]	**302 292**	**4.5.5**
Kontant surplus (tekort) [A – B]	9 708	(6 755)
Bank: openingsaldo	14 000	**4.5.6**
Bank: sluitingsaldo	**23 708**	**4.5.7**

ADDISIONELE INLIGTING:

(i) Dit word verwag dat verkope sal toeneem met 5% in Mei 2024.
(ii) ‘n Salarisverhoging van 7% sal op 1 Mei 2024 in werking tree.
(iii) Dit word verwag dat diverse uitgawes met 5% per maand sal toeneem.

26

TOTAAL: 150

GRAAD 10 REKENINGKUNDE FINANSIëLE AANWYSERSFORMULEBLAD		
$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bruto wins}}{\text{Koste van verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Netto wins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$
$\frac{\text{Bedryfsuitgawes}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	$\frac{\text{Bedryfswins}}{\text{Verkope}} \times \frac{100}{1}$	
Bedryfsbates: Bedryfslaste	(Bedryfsbates – Voorraad): Bedryfslaste	
(Handels en ander ontvangbares + Kontant en kontantekwivalente) : Bedryfslaste		
$\frac{\text{Netto wins}}{\text{Eienaarsekwiteit}} \times \frac{100}{1}$	Totale bates : Totale laste	

Kopiereg voorbehou